

10. Cobussen M. Education: From Modernism to Postmodernism [Електронний ресурс] / Marcel Cobussen. – Режим доступу:

http://www.cobussen.com/proefschrift/600_education/650_education_from_modernism_to_postmodernism/education_%20from_modernism_to_postmodernism.html

11. DeLashmutter G., Braund R. Postmodernism and You: Education [Електронний ресурс] / Gary DeLashmutter, Roger Braund // Xenos Christian Fellowship. – 1996. – Режим доступу до статті: <http://www.xenos.org/ministries/crossroads/doteduc.htm>

12. Usher R. Postmodernism and Education. Different voices, different worlds / Robin Usher, Richard Edwards. – L.-N.Y., 1994. – 246 p.

Прудченко И.И. Постмодернистский ракурс педагогических трансформаций

Проанализирован ряд назревших философско-педагогических проблем, рассматриваемых сквозь призму философии постмодернизма: образовательная эпистемология (нарративное знание, знания как субъективные конструкции, равноценность знаний), субъективность педагогической реальности («субъективная дидактика» Е. Кезела), многообразие смыслов субъективного опыта («опытное обучение» Р. Юшера и Р. Эдвардса), педагогическая позиция мастерства как завершенный дискурс, логоцентрическая герметизация в образовании.

Ключевые слова: постмодернизм, образовательная эпистемология, нарративные знания, педагогическая реальность, мастерство, логоцентризм.

Prudchenko, I.I. Postmodern perspective of pedagogical transformation

A number of pressing educational issues addressed through the prism of the philosophy of postmodernism: education epistemology (narrative knowledge, knowledge as a subjective construction, the equivalence of knowledge), subjectivity pedagogical reality (subjective didactics, Y. Kezela), the variety of meanings of subjective experience («experiential learning» R. Yushera and R. Edwards), pedagogical skill position as a complete discourse logocentric sealed in education are analyzed.

Key words: postmodernism, education epistemology, narrative knowledge, pedagogical reality, skill, logocentric.

УДК 316: 371

Нестеренко Г.О., Тишкова О.В.

Сучасні соціальні мережі як інструмент неформальної освіти

Розкриваються особливості формальної, неформальної та інформальної форм навчання як структурних компонентів неперервної освіти. Виокремлюються можливості використання соціальних мереж у формальній та неформальній освіті.

Ключові слова: формальна освіта, неформальна освіта, інформальна освіта, соціальні мережі.

Виходячи з актуальних тенденцій розвитку світової спільноти і з реальних вітчизняних потреб, Указом Президента України № 926/2010 від 30.09.2010 р. поточний, 2011, рік було проголошено Роком освіти та інформаційного суспільства. Таким чином до нагальних державних пріоритетів офіційно було внесено і розвиток освітньої галузі, і сприяння вектору інформатизації суспільства, які вочевидь не можуть розгортатись ізольовано один від одного.

На фоні законодавчого процесу посилення і полегшення інформаційного обміну, збільшення доступності інформації спеціальної наукової уваги потребує явище мережовості в інформаційних зв'язках соціуму, його традиційні і нетрадиційні прояви в ході отримання нових знань. Серед таких нетрадиційних форм – і соціальні мережі, які начебто вже зайняли власну нішу в суспільних взаємодіях, але щодо їх цілеспрямованого використання в освіті постають інноваційним інструментом. (Уточнимо, що – хоча термін «соціальні мережі» і виник первісно для позначення будь-якої соціальної структури і розмаїття соціальних взаємин [див., напр.: 14], у сучасному дискурсі ним позначають передовсім *онлайн*ові мережі, які створюються у віртуальному просторі і забезпечують дистанційне спілкування і встановлення взаємозв'язків.)

Аналіз можливостей застосування сучасних соціальних мереж в процесах навчання і виховання в першу чергу виводить нас на площину освіти неформальної як найбільш очевидного для цього поля. Тим більше, що саме неформальна освіта набуває все більшої актуальності в умовах, коли фізична праця з кожним днем поступово витісняється інтелектуальним потенціалом організації, і це стосується як установ сфери надання послуг, так підприємств із виготовлення різноманітної продукції. У центрі уваги стоїть високоосвічена особистість, яка докладає зусилля не тільки до власного розвитку, а й до розвитку організації в цілому, що в свою чергу екстраполюється на більш глобальний рівень – рівень суспільства.

Неформальна освіта є і важливою складовою процесу *безперервної* освіти, саме на засадах якої має провадитись розвиток компетенцій персоналу організації. Аналіз наукових джерел, присвячених розгляду проблеми безперервної освіти, переконує у величезній до неї увазі з боку дослідників. Зокрема, такі вітчизняні науковці, як В.Андрущенко, В.Аніщенко, В.Луговий, Т.Гребенник, В.Давидова, О.Падалка, О.Любчук, В.Остапчук, Л.Пуховська, Л.Сігачева, А.М.Старева, Т.Ткач, В.Шелудько зосереджують увагу на загальних аспектах безперервної освіти. Серед російських науковців, які займаються проблемами безперервної освіти, – Л.Анциферова, А.Владиславлев, В.Горностаев, М.Громкова, Є.Мединський, В.Осипов та ін. На тлі представницької кількості наукових праць, присвячених загальному аспектам безперервної освіти, питанням, пов'язаним із неформальною освітою, присвячене досить обмежене коло робіт, наприклад, Ю.Деркач, С.Зінченко, Н.Мартинів, О.Огієнко. Проте підтвердженням значущості цього процесу стали: рекомендація 1437 «Про неформальну освіту», розроблена асамблеєю Ради Європи у 2000 році, проведена I Міжнародного (VI Всеукраїнського) молодіжного саміту з цілей розвитку тисячоліття

«Молодь. Бізнес та освіта» (2007 р.), на якому розглядалися питання забезпечення якісної освіти впродовж життя [9].

Коло питань, які аналізуються вченими, надзвичайно широке, однак аналіз останніх публікацій свідчить про відсутність комплексного наукового дослідження соціальних мереж як інструменту неформальної освіти. Окреслити можливості застосування сучасних соціальних мереж в процесах навчання і виховання призначена запропонована стаття.

Виходячи з того, що це перший досвід аналізу виокремленої проблеми, для досягнення поставленої мети необхідно послідовно виконати наступні завдання:

– уточнити значення термінів «формальна освіта», «неформальна освіта», «інформальна освіта»;

– проаналізувати зміст понять неформальної освіти та самоосвіти на предмет їх синонімічності чи відмінностей;

– розкрити сучасний зміст феномену соціальних мереж;

– виокремити можливі напрями і способи використання соціальних мереж у формальній та неформальній освіті.

Система безперервної освіти включає формальний, неформальний та інформальний компоненти. Зупинимось на їх більш детальному розгляді.

З точки зору таких науковців як: Х.Колей, Дж.Мелком, П.Ходкінс неформальна освіта виступає як навчальна діяльність у робочий чи позаробочий час у колі фахівців, друзів, родини, що не є структурованою, організованою чи спланованою. А навчальний процес, що відповідає структурі цієї діяльності, набуває організованої форми, не належить до державних програм обов'язкової освіти та визначається цілеспрямованістю [17, с.63].

Науковці виділяють три форми неформальної освіти:

- самоспрямоване навчання – охоплює елементи намірів та усвідомлення;

- випадкове навчання – це навчання, коли категорії намірів немає, але є усвідомлення, що процес отримання знань відбувся;

- усупільнення – не наявні категорії намірів та усвідомлення [12].

Самоспрямоване навчання охоплює елементи наміреності та усвідомлення, оскільки особа має бажання навчатись ще на початку процесу й усвідомлює, що вивчила щось. Випадкове навчання – це навчання, коли категорії наміреності немає, набувши досвід, особа розуміє, що певне навчання було (усвідомлення). Усупільнення належить до інтернаціоналізації цінностей, відношення, поведінки, вмінь тощо, що відбуваються в повсякденному житті. У цьому випадку не наявні категорії наміреності та усвідомлення [19].

Зазначена форма освіти не завжди передбачає видачу сертифікатів, посвідчень, що засвідчують рівень одержаної кваліфікації після її завершення.

На думку Д.Лівінгстона, неформальна освіта – навчальна діяльність, що зумовлена освітніми потребами, прагненнями молоді до оволодіння необхідними знаннями чи вміннями, відбувається за межами програм освітніх закладів. Тобто така освіта охоплює усе навчання поза програмами формальних чи неформальних освітніх закладів і програм [18].

В.Луговий стверджує, що формальна освіта – це освіта, яка здійснюється в системі шкіл, коледжів, університетів, інших офіційних освітніх закладів, що як правило, складають неперервну «сходи» денної освіти для дітей та молоді. Неформальна освіта – будь-яка організована і безперервна освітня діяльність, що не відповідає точно вищевказаному визначенню. Така освіта може здійснюватись в межах і поза межами освітніх закладів і слугує особам будь-якого віку. Вона охоплює освітні програми для навчання грамотності дорослими, базової освіти дітям, не охоплених школою, життєвих навичок, трудових умінь і загальної культури. Інформальна освіта – «освіта, що не організована». Навчання в межах її може бути навмисним (наприклад, присутність на окремих лекціях або читання книг чи журналів, так і ненавмисним (випадковим, як продукт повсякденної діяльності), це скоріш за все повсякдення або ж позаосвітнє навчання [8].

У термінологічному словнику з основ андрагогіки зустрічаємо вище зазначені поняття у наступних ракурсах. Формальна освіта передбачає наявність структурованих програм, які визнані формальною системою освіти, можливість одержання загально

визначених посвідчень, сертифікатів. Неформальна освіта – програми і курси, опанування яких не супроводжується отриманням сертифікату, який дає право займатися професійною діяльністю за профілем, що відповідає їхньому змісту. Неформальна освіта зазвичай пов'язана із хобі у будь-якій галузі науки або мистецтва. Така освіта асоціюється із прагненням розширити кругозір, набути знань і вмінь, необхідних у галузі як особистого так і професійного життя. Водночас інформальна освіта – це індивідуальна пізнавальна діяльність (життєвий досвід), яка супроводжує повсякденне життя та необов'язково має цілеспрямований характер. Це процес формування і збагачення установок, здобуття нових знань, вмінь, що відбуваються поза системою освіти як специфічного соціального інституту, тобто у ході повсякденної життєдіяльності людини шляхом спілкування, читання, відвідування установ культури. Це навчання ґрунтується на власному досвіді і досвіді інших. Інформальна освіта позбавлена атрибутів педагогічної форми [10].

В проекті Закону «Про національну систему кваліфікацій» йдеться про інформальну освіту як спонтанну, випадкову, побічну освіту, що відбувається при здійсненні іншої, не освітньої діяльності, набувається з життєвим досвідом особи; неформальна ж освіта являє собою навчальну діяльність, що здійснюється поза межами системи формальної освіти. Формальна освіта в свою чергу – інституалізована, побудована за віковою ознакою та ієрархічно структурована освітня система, спрямована на опанування певного рівня, галузі, типу освіти за Міжнародною стандартною класифікацією освіти [11].

У навчальному посібнику із соціології формальна освіта передбачає наявність спеціальних установ, шкіл для здійснення процесу навчання, а також підпорядкування його певним офіційним приписам, які втілюють культурні стандарти, політичні настанови відповідного суспільства; неформальна, в основі якої лежить домашня освіта, навчання на робочому місці тощо; ще один з різновидів освіти – інформальна, що передбачає набуття навичок, якими оволодівають у сім'ї, у суспільстві тощо [4].

Проаналізувавши різні погляди, ми під формальною освітою будемо розуміти організований процес навчання, в якому обов'язково присутні такі елементи як: установа (школа, інститут, університет тощо); нормативні документи на яких базується даний різновид освіти; документи (диплом, сертифікат), які видаються слухачам та свідчать про проходження навчання. Неформальну освіту відрізняє від попередньої – відсутність попередньо зазначених елементів. Основна риса, яка на наш погляд, характеризує даний різновид освіти – цілеспрямованість з метою набуття компетенцій. Під інформальною освітою варто розуміти набуття навичок та знань під впливом процесів, що відбуваються у соціумі, в якому знаходиться особистість. Риса, яка відрізняє цю форму освіти від попередньої – відсутність конкретної мети, тобто соціалізація (у вузькому розумінні) відбувається під впливом зовнішніх обставин (спонтанне, неорганізоване, на відміну від попередніх двох). У таблиці 1 зосереджено основні ознаки, за якими варто розрізняти ці три поняття.

Таблиця 1

Безперервна освіта та характерні ознаки її компонентів

Ознаки	Формальна	Неформальна	Інформальна
Наявність мети	Мета наявна	Мета наявна	Мета відсутня
Ініціатор навчання (на рівні суспільства)	Вимоги суспільства	Сама особистість	Вимоги суспільства Вимоги організації сама особистість.
Ініціатор навчання (на рівні організації)	Вимоги організації	Сама особистість	Відбувається поза усвідомленням індивіда
За тривалістю	Визначаються конкретні терміни	Відсутні конкретні дати набуття нових компетенцій	Протягом усього життя

Питання «Навіщо?»	Тому що так потрібно!!!	Тому що я так хочу!!!	У даному контексті, запитання втрачає сенс, оскільки інтелектуальне компетентніше збагачення відбувається поза межами свідомості індивіда та за відсутності конкретної мети.
Наявність нормативних документів, на яких базується навчання	Наявні	Відсутні	Відсутні
Наявність документів, що видаються після закінчення навчання	Наявні	Передбачено, однак не завжди, лише за деякими освітніми програмами	Відсутні
Результат засвоєння нових знань	Менш ефективний (припущення)	Більш ефективний (припущення)	-

Розгляд поняття неформальної освіти нашою думкою про тотожність цього поняття з самоосвітою, тому спробуємо з'ясувати останнє.

О.Бурлука виокремлює декілька підходів до розгляду останнього, зокрема: педагогічний, де самоосвіта розглядається як цілеспрямована самостійна діяльність людини з вибору тематики, часу і засобів роботи з метою придбання знань і обґрунтовуються оптимальні методики організації самоосвіти; б) бібліотекознавчий, пов'язаний з організацією самоосвітнього читання і аналізом читацьких інтересів; в) соціологічний, спрямований на виявлення соціальної обумовленості цього явища й аналізу поширеності і рівня інтенсивності самоосвітньої активності в різноманітних соціально-демографічних, соціально-професійних групах суспільства; г) праксеологічний, у рамках якого розглядається необхідність перекваліфікації спеціалістів, перспективи професійно-посадового росту за допомогою самоосвіти в умовах соціальних і економічних змін, що відбуваються в суспільному житті. Під змістом самоосвіти особистості є цілісний комплекс процесів і засобів формування особистості, задоволення її різноманітних пізнавальних і духовних потреб, розкриття і розвитку задатків і можливостей. Вона є специфічним інформаційно-забезпечувальним видом діяльності і має багато форм прояву: як технологія роботи з різноманітними текстами, система відновлення, розширення і поглиблення раніше отриманих знань, засіб вторинної соціалізації, індивідуалізації, саморозвитку, самоконструювання, самовдосконалення і самореалізації особистості [1].

Як стверджує І.Грабовець, самоосвіта – це багатогранне явище, яке являє собою: системне оволодіння певними знаннями (системний підхід); організовану діяльність, яка спрямована на засвоєння накопичених цінностей культури (соціокультурний підхід); особливий вид людської діяльності з метою отримання знань для формування власної особистості (діяльнісний підхід); поєднання знань з якостями особистості та формування її інтелектуальної культури (суб'єктний підхід) [3].

На думку Н.Лініцької, самоосвіта – це концентрація пізнавальних, організаційних і регулятивних дій, яка сприймається як засіб надбання нових знань, як інтелектуальний розвиток. Такий синтез закріплених у вигляді понять, знань, практичних умінь, норм поведінки, переноситься на різноманітні дії, які повинні забезпечити вирішення завдання в актуальній для особистості діяльності [7].

Отже, виходячи з зазначеного вище, на наш погляд, найбільше підстав тлумачити неформальну освіту та самоосвіту як тотожні поняття.

Виходячи з сутності неформальної освіти, варто наголосити на тому, що саме в сучасному інформаційному суспільстві соціальні мережі є одним з інструментів останньої. Поняття «соціальні мережі» введено англійським соціологом Джеймсом

Барнсом в 1954 р. Під сутністю даного поняття автор розумів складне переплетення стосунків. Пізніше, а саме в 1959 році дане поняття потрапило під розгляд угорських математиків, які розвинули теорію соціальних мереж і першими запропонували поняття коефіцієнта кластеризації, тобто ступеня близькості між неоднорідними групами (коли людина розширює мережу своїх зв'язків за рахунок осіб, яких вона не знає особисто, але знають її знайомі) [6].

На наш погляд, під поняттям соціальної мережі, слід розуміти соціальну структуру, яка утворена індивідами або організаціями. У сучасних умовах соціальна мережа відображає різноманітні зв'язки між ними через соціальні взаємовідносини, метою яких є передача знань за допомогою сучасних інформаційних технологій. Дуже часто це поняття пов'язують з поняттям коннективізм (запропоноване Джорджем Сіменсом) [2], яке ґрунтується на теоріях мережі, хаосу, складно організованих та самоорганізованих систем.

Онлайнних соціальних мереж, які нині користуються увагою широкого кола осіб – безмежна кількість. Сучасна людина вже навіть не може уявити своє життя без залучення себе до певної соціальної мережі, яка сприяє не тільки проведенню вільного часу, спілкуючись з друзями, а й інтелектуальному збагаченню та розвитку власного бізнесу. Загалом соціальні мережі умовно можна поділити на три групи: мережі загальної тематики, спеціалізовані та ділові. У контексті такого розрізнення їх різновидів доцільно розглянути можливості використання соціальних мереж в неформальній освіті на рівні особистості, організації та держави. Ми припускаємо, що на рівні окремої особистості найбільше використовуються мережі загальної тематики та спеціалізовані. На рівні організації для неформальної освіти більше значення мають ділові мережі. Зупинимось на такому їх функціональному призначенні більш детально.

Соціальні мережі **загальної тематики** (такі, як «MySpace», «Facebook», «Вконтакте», «Однокласники») дозволяють користувачам підтримувати та налагоджувати вже існуючі контакти і знаходити нових знайомих. Функціональні можливості названих загальнотематичних мереж майже не відрізняються: можливість знайти друзів, ігрове забезпечення, новини друзів, фото, відео, оголошення про різні заходи, а також групи, які об'єднують між собою спільних за інтересами осіб. Такі соціальні мережі в плані неформальної освіти дають можливість користувачам доступ до інформації, яка задовольняє їх власні інтереси.

Окремо в контексті нашого дослідження варто зауважити про «Facebook», адже саме вона віддзеркалює університетські спільноти та дозволяє збагачуватись знаннями. Про це свідчать різні групи, серед яких Biology, Geology Rocks, Matematika, Science Group, Theoretical Physics, Ukrainian Scientists Worldwide, Наука – про що говорять сьогодні, Популярна наука, «наука життя», «наука-фен-шуй», «наука-коханья», «Наукові карикатури», «числа Пі», «Мій учитель наук – ненормальний». Окрім цього, що стосується тематики науки, зустрічаються наступні сторінки: «A Moment of Science», California Science Center, International Association for Political Science Students, National Science Foundation, Popular Science, Science Careers. Дані сторінки сприяють отриманню інформації стосовно наукових відкриттів, дають можливість залишати свої коментарі та бути активним учасником групи, що сприяє інтелектуальному розвитку особистості.

Російськомовна соціальна мережа «Вконтакте» також включає перелік майже аналогічних груп, які об'єднують людей за науковими інтересами, серед яких: «Українське відділення Міжнародної асоціації студентів (молодих) політологів», «Комунікація та спільна робота вчених різних країн», «Консолідувати український інтелект у світі», «Аспіранти UA», «Молоді науковці для молодих науковців», Неформальне спілкування на наукову тематику», «Освіта і наука» тощо.

Наступна соціальна мережа «Veb0», яка є дуже популярним зарубіжним сервісом, являє собою не просто блог-платформу, а потужний медіамайданчик з досить широкими можливостями. На цьому сайті користувачі можуть ділитися музикою, відео, книгами та численними іншими матеріалами.

Ще одна з соціальних мереж, яка стоїть на арені лідерів «Digg», являє собою найпопулярніший у світі сервіс соціальних новин. Суть його роботи досить проста: користувач додає на сайт посилання на якусь новину, після чого інші учасники голосують за неї. Чим більше голосів буде віддано за новину, тим вище вона підніметься

в списку останніх новин. Тобто завдяки Digg можна читати новини, відфільтровані людьми, - новини про події, які є найбільш цікавими з точки зору більшості.

Серед **спеціалізованих мереж**: Last.Fm – музична соціальна мережа, яка розбудовує зв'язки між користувачами за принципом музичних уподобань. Geni – сімейна соціальна мережа, об'єднує людей на основі родинних зв'язків. Соціальна мережа MyChurch надає можливість будь-якій людині створити свою церкву та своє коло спілкування. Autokadabra.ru – соціальна мережа автолюбителів.

В цьому ракурсі варто наголосити на так званих **вузькоспеціалізованих мережах**, які об'єднують коло осіб-науковців, а саме *Ukrainian Scientists Worldwide* [16]. Ідея створення такої мережі виникла в середовищі українських аспірантів у Німеччині. Метою діяльності є «налагодження співпраці, для того, щоб консолідувати український інтелект у світі», незалежно від галузі, місця та регіону праці.

Ще одна мережа, яка користується популярністю серед науковців «*Українська наукова інтернет-спільнота*», метою якої є організація онлайн-спільноти українських науковців, обговорення актуальних проблем української науки, розміщення публікацій, обмін досвідом та пошук партнерів [15].

Нові соціальні мережі в Інтернеті все більше зосереджуються на певних галузях, наприклад, на мистецтві, тенісі, футболі, автомобілях, та, навіть, пластичній хірургії.

Окрім мереж загальної тематики і спеціалізованих існують так звані **ділові**, що більш відповідають рівню організації, сприяючи професійному розвитку та побудові кар'єри особистості. Серед таких мереж варто згадати МойКруг, Плахо. Основне призначення таких мереж – пошук робочої сили з боку роботодавців та відповідно пошук роботи зі сторони громадян.

Такі мережі є популярними серед спеціалістів з підбору персоналу (HR). Вони у певній мірі є аналогом резюме, що дозволяє користувачу знайти роботу, а роботодавцю - працівника з відповідними функціональними можливостями.

Корпоративні соціальні мережі сприяють доступу до інформації, публікації текстів, мультимедійних матеріалів, які необхідні для спільної роботи. Перевага корпоративних соціальних мереж ще й в можливості обговорення різноаспектних питань. Форуми, блоги, коментарії, відгуки тощо сприяють швидкому обміну інформації між працівниками компанії та допомагають у отриманні певних знань, які необхідні для виконання функціональних обов'язків.

Більшість соціальних мереж в Інтернеті є публічними, до них будь-хто може приєднатись. Деякі великі корпорації, також мають доступ до приватних служб соціальних мереж, наприклад, Enterprise Relationship Management. Вони встановлюють ці програми на власних серверах та надають можливість робітникам оприлюднювати свої мережі контактів та відносин із зовнішніми особами та компаніями. Соціальні мережі також можуть організуватись навколо ділових стосунків, як, наприклад, у випадку LinkedIn [13].

Загалом, говорячи про соціальні мережі як інструмент неформальної освіти, ми прийшли до висновку, що дійсно такі мережі можна вважати одним із засобів самоосвіти:

- 1) на рівні особистості на користь цього свідчать такі аргументи:
 - набуття нових знань, не відвідуючи заняття в школі, інституті, курсах (тобто поза установами освіти, що і передбачає сама по собі неформальна освіта);
 - відсутність документа після проходження навчального процесу;
 - доступ до інформації (книги, аудіо, відео, фото, журнали, газети тощо), яка цікавить особистість, з різних напрямків;
 - обізнаність у світі наукових подій та відкриттів;
 - можливість публікацій;
 - обговорення питань науки і не тільки;
 - повна демократизація у виборі оновлення знань (за власними інтересами, а не розробленими програмами);
- 2) на рівні організації - це:
 - можливість безперервно навчатись та збагачуватись знаннями без відриву від робочого місця;
 - можливість публікацій;
 - обговорення питань, що стосуються виконання функціональних обов'язків і не тільки;

- швидкий обмін інформацією між членами організації, що є учасниками соціальних мереж;

- професійний розвиток, розвиток кар'єри.

3) на рівні держави соціальні мережі, будучи використаними як інструмент неформальної освіти, дають можливість економити кошти на підвищення кваліфікації та перепідготовку трудових ресурсів, а також на окремі стадії і різновиди їх профорієнтації. Крім того, в розвитку індивідів вони сприяють реалізації принципу «освіти впродовж життя» і принципу безперервності.

Наостанок варто зупинитись на різних аспектах реалізації потенціалу соціальних мереж у формальній та неформальній освіті (див. табл. 2).

Таблиця 2

Використання соціальних мереж у формальній та неформальній освіті

Ознаки	Формальна освіта	Неформальна освіта
Місце використання	Курси дистанційного навчання	Курси, програми, призначені для самоосвіти
Джерела інформації, які сприяють підвищенню рівня компетенції	Локальні центри дистанційного навчання, наприклад: Лубенський центр дистанційного навчання НПУ імені М.П.Драгоманова, Могилів-Подільський локальний центр дистанційного навчання Сумського державного університету та багато ін.	Teachers Net Global SchoolNet «Інтернет-образования», Psychology Network Айорн, Educational Network Ukraine corporate.classroom.com english4u.dp.ua www.litbook.by.ru Ukrainian Scientists Worldwide, Українська наукова інтернет-спільнота
Результат мережевого навчання	Ефективність нижча, адже потреба породжена здебільшого умовами організації або ж суспільства	Ефективність вища, оскільки ґрунтується на особистих інтересах, що сприяють кращому засвоєнню знань
Аспект демократичності	Відсутній	Присутній
Цілі використання	Вимоги організації або ж суспільства	Власні інтереси

Отже, в результаті нами проаналізовано форми безперервної освіти, серед яких: формальна, неформальна та інформальна. Нам вдалося виокремити ознаки, які відрізняють одну форму від іншої. Також доведено, що неформальна освіта та самоосвіта є тотожними поняттями. Аналізуючи використання соціальних мереж у формальній та неформальній освіті, ми аргументуємо тезу про більшу ефективність їх застосування в освіті неформальній. Проте можна знайти чимало аргументів на користь протилежного, тому це питання лишається дискусійним і перспективним для детальнішого вивчення.

Список використаних джерел

1. Бурлука О.В. Самоосвіта особистості як соціокультурне явище: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: спец.: 17.00.01 «Теоря та історія культури (истецтвознавство)» / О.В. Бурлука. – Харків, 2005. – 16 с.
2. Власенко О.В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для контролю рівня навчальних досягнень [Електронний ресурс] / О.В. Власенко // Інформаційно-комунікаційні технології в освіті та наукових дослідженнях. – Режим доступу: http://www.tryus.npu.edu.ua//type/conference/images/stories/files/tezy/Tom_2/section_g.pdf.

3. Грабовець І.В. Самоосвіта як інтегруюча детермінанта самореалізації молодих фахівців у професійній діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. соціол. наук: спец.: 22.00.04 «Спеціальні та галузеві соціології» [Електронний ресурс] / І.В. Грабовець. – К., 2004. – 18 с.

4. Дворецька Г.В. Соціологія: навчальний посібник / Г.В. Дворецька. – К.: КНЕУ, 2002. – 472 с.

5. Деркач Ю. Неформальна освіта як умова неперервного навчання молоді / Ю.Деркач // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2008. – Вип. 23. – С. 17-22.

6. Еволюція соціальних мереж [Електронний ресурс]. – Режим доступу: nordspr.com.ua/profeo/Social_networks_evolution_ukr.doc.

7. Ілініцька Н.С. Організаційно-педагогічні умови музичної самоосвіти та самовиховання старшокласників: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання» [Електронний ресурс] / Н.С. Ілініцька. – К., 2007. – 21 с.

8. Луговий В.І. Становлення безперервної освіти в країнах організації економічного співробітництва і розвитку (досвід для України) / В.І.Луговий // Вища освіта України: теоретичний та науково-методологічний часопис. – Івано-Франківськ, 2008. – №4, додаток 1: Безперервна освіта в Україні: реалії та перспективи. – С. 7-9.

9. Меморандум Європейської комісії 2000. Рекомендація 1437 (2000) Про неформальну освіту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.coe.kiev.ua/docs/pase/rec1437\(2000\).htm](http://www.coe.kiev.ua/docs/pase/rec1437(2000).htm).

10. Основы андрогогики: терминологический словарь-справочник [Електронний ресурс] / сост. В.В.Маслова. – Режим доступу: <http://lib.druzya.org/gerontologia/androgonika.txt>.

11. Проект Закону України про національну систему кваліфікацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=35869.

12. Сліпич Ю.В. Професійний розвиток педагогів як психолого-педагогічна проблема [Електронний ресурс] / Ю.В.Сліпич. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Npdntu_pps/2010_8/slipich.pdf.

13. Соціальні мережі в Інтернеті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forum.forua.org/index.php?topic=103.0>.

14. Сошкина И. Использование социальных сетей в практике корпоративного управления [Электронный ресурс] / И.Сошкина. – Режим доступа: http://rqlab.com/publications/pages/id_91.

15. Українська наукова інтернет-спільнота [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka-online.org>.

16. Українські науковці у світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forum.oseu.edu.ua/viewtopic.php?f=8&t=2017>.

17. Colley H. Formality and Informality in Learning: a Report for the Learning and Skills Research Centre / H.Colley, P. Hodkinson, J.Malcolm. – Lifelong Learning Institute University of Leeds, 2003. – 75 p.

18. Livingstone D.W. Adults Informal Learning: Definitions, Findings, Gaps and Future Research [Електронний ресурс] / Livingstone D.W. – Режим доступу: https://www.lindenwood.edu/education/andragogy/2011/Livingstone_2001.pdf.

19. The Research on New Approaches to Lifelong Learning. – Canada: Ontario Institute for Studies in Education of the University of Toronto, 1999. – 97 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tspace.library.utoronto.ca/bitstream/1807/2715/2/01PreliminaryNALLBibliography.pdf>.

Нестеренко Г.О., Тишкова Е.В. Современные социальные сети как инструмент неформального образования

Раскрываются особенности формальной, неформальной, а также информальной формы обучения как структурных компонентов непрерывного образования. Выделяются черты использования социальных сетей в формальной и неформальной форме образовательного процесса.

Ключевые слова: формальное образование, неформальное образование, информальное образование, социальные сети.

Nesterenko, G.O., Tyshkova, O.V. Modern social network as an instrument of non-formal education

This article deals with the peculiarities of formal, non-formal and informal shapes of education as structural components of a continuous education. Possibilities of social network usage in formal and informal education are differentiated.

Key words: formal education, non-formal education, informal education, social network.

Концептуальні засади удосконалення навчальних дисциплін сучасної вищої школи (на прикладі «фізичного виховання»)

Досліджуються проблеми організації навчального процесу у вищій школі нашої країни. Пропонуються концептуальні засади удосконалення навчальних дисциплін сучасної вищої освіти України.

Ключові слова: вища освіта, гуманізація, принцип епітелія, будівництво власного здоров'я.

Частина навчальних дисциплін, які викладаються у вищій школі, мають підстави вважати доволі консервативними за своїм змістом. На наше розуміння до них слід віднести математику, фізику, хімію, тому що їхній поступ визначається не зміною світоглядних установок, а не частими науковими відкриттями. У той же час, інші навчальні дисципліни несуть на собі відбиток радянської ідеології та практики соціалістичного будівництва, що актуалізує потребу реформування їхньої направленості і змісту. Крім того, удосконалення як тих, так і інших навчальних дисциплін продиктовано залученням різноманітними галузями виробництва нового покоління техніки і технологій, впровадженням профільного, індивідуально – орієнтованого навчання, спрямованого на початок навчальної, а потім і професійної діяльності. Отже тема удосконалення навчальних дисциплін має розглядатись як складова загальної реформи української вищої школи. Мова тут може йти лише про темп, масштаб та глибину перетворень.

Внесення конструктивних змін до кожної навчальної дисципліни, що викладаються у вишшій Україні, обумовлюється новим етапом історичного розвитку суспільства і «Фізичне виховання» не є винятком, вважається складною і тривалою педагогічною інновацією. За нашими підрахунками, якщо брати до уваги потребу освіти нової генерації кадрів викладачів і перепідготовку вже працюючих, тут прослідковується перспектива на десять, а то й більше років.

Аби удосконалення навчальної дисципліни відбулась, необхідно виконати цілий ряд вихідних умов. Перш за все Міністерство освіти та науки, молоді і спорту України, що відповідає за формування державної політики у питаннях освіти, повинно виступити організатором конкурсу провідних науковців на розробку пакету документів, які забезпечать обґрунтований вектор та початок реформ. Серед них повинні бути: сучасна державна Концепція подальшого розвитку дисциплін; перелік тем актуальних науково-прикладних досліджень, одночасно з пакетом необхідних методичних матеріалів; визначені форми та зміст освіти нового покоління викладачів, в тому числі підвищення їх кваліфікації; принципово нова системи оцінки успішності з навчальних дисциплін тощо. Оскільки ми знаходимося лише на першому етапі реформи, зосередимося перед за все на вимогах до головного з вихідних документів, а саме Концепції розвитку навчальної дисципліни на прикладі «Фізичного виховання».

Державна концепція – це важливий документ, який повинен відповідати ряду принципів вимог. Не можна не помітити, що ряд з таких вимог ураховані авторами при написанні раніше підготовленої, але не працюючої «Концепції фізичного виховання учнівської і студентської молоді». Це, перш за все, ураховання у якості контексту аспектів гуманізації та гуманітаризації дисципліни, як загальних векторів розвитку освіти у державі, досить струнка архітектоніка вказаного документу тощо. Але саме по собі *поняття концепції передбачає прописування у методологічній скла-*